

3.6 B&W's skibsværft på Refshaleøen

Produktionens København: Skibsbygning gennem mere end 100 år på landets største arbejdsplads.

Beskrivelse af kulturmiljøet

Kulturmiljøet omfatter det tidligere skibsværft Burmeister & Wain, kaldet B&W, på Refshaleøen.

Begrundelse

Burmeister & Wain var gennem 150 år et af landets største skibsværfter og en af Københavns væsentligste industrivirksomheder. Virksomheden startede som maskinfabrik på Christianshavn i 1846, og værftet på Refshaleøen blev etableret i 1872. Fra 1930 var det landets største arbejdsplads, og det fungerede frem til virksomhedens konkurs i 1996. Det samlede bygningskompleks vidner med sine løbende ombygninger og udvidelser om skibsbygningens teknologiske udvikling og tilpasningen til nye produktionsformer og arbejdsprocesser, herunder særligt overgangen til sektionsbyggeri, der gjorde virksomheden til verdens førende leverandør af store containerskibe.

Værftets grundstruktur

Det første byggeri på Refshaleøen blev anlagt som et trelænget anlæg i én etage, og udgjorde sammen med dokkerne værftets grundstruktur frem til 1945. Den nordlige og den østlige længe er fortsat definerende for anlæggets struktur i dag, og enkelte facader fra det oprindelige anlæg er stadig intakte.

Løbende udvidelser og overgangen til sektionsbyggeri

I begyndelsen af det 20. århundrede specialiserede virksomheden sig i produktion af dieselmotorer og dieseldrevne skibe, og i takt med den teknologiske udvikling blev anlægget løbende udvidet og moderniseret. Da der omkring 2. verdenskrig indførtes en ny svejseteknik og kranerne fik øget løftekapacitet, overgik virksomheden til sektionsbyggeri, hvor skibene blev samlet i sektioner på værkstederne og efterfølgende fragtet til byggedokken, hvor de blev sammensvejet. Dette medførte ikke bare store udvidelser af værftet men også af selve Refshaleøen.

Stållinjen og personalebygningerne

I dag kan produktionsgangene fortsat aflæses i den såkaldte 'stållinje', der som et vest-østgående forløb af bygninger og anlæg fortæller om stålets vej fra stållageret gennem de sammenbyggede haller med stålbehandling, opmærkning og tilskæring til svejsehallen og sektionshallerne, hvor skibene blev samlet i store sektioner og efterfølgende fragtet med kran til byggedokken, hvor de blev færdigbygget og søsat.

Selvom værftets dynamiske udvikling og de mange om- og tilbygninger slører nogle af anlæggets oprindelige historiske kvaliteter, afspejler bygningernes varierede skala, den sammensatte karakter og de forskellige arkitektoniske udtryk værftets historiske udvikling. I den sydlige del af kulturmiljøet understøttes den kulturhistoriske fortælling om værftet af en række bygninger til administration og arbejdere, herunder bl.a. omklædning, klubhus og lærlingskole.

Bærende bevaringsværdier

- Anlæggets bebyggelsesstruktur, der defineres af den centrale nord-sydgående adgangsvej Refshalevej, længebygningerne beliggende parallelt hermed og 'stållinjens' vinkelrette forløb af bygninger og anlæg - fra havnesiden mod vest til Øresund mod øst.
- 'Stållinjen's definerende elementer og sammenhængen mellem disse, herunder særligt opmærkningshallen, skærehallerne, hovedmagasinet mod Refshalevej, svejsehallen, sektionshallerne, kransporene og byggedokken.
- Administrationsbygning (Refshalevej 147), hovedvagt (Refshalevej 151), værkstedsbygning (Refshalevej 153), delvist bevaret lagerbygning (Refshalevej 157A) omklædningsbygning (Refshalevej 209) og lærlingskole (Refshalevej 213).

- Bebyggelsens varierede skala og sammensatte karakter med forskellige udtryk, materialer og detaljeringsniveauer, herunder eksempler på tidlige lave værftshaller opført med stålkonstruktioner og detaljer i murværk, enkle, funktionalistiske bygninger i mindre skala til personale og administration og produktionshaller i meget stor skala uden detaljering.
- Bolværk, dokker, kajanlæg, bassinstrukturer og kranspor, der fortæller om områdets tidligere funktioner.

Sårbarheder

Kulturmiljøet er sårbart overfor ny bebyggelse, hvis den ikke følger den overordnede retvinklede struktur langs Refshalevej og 'stållinjen'. Kulturmiljøet er ligeledes sårbart overfor nedrivning af bygninger, hvis det i væsentligt omfang fjerner sporene af værftets udvikling over tid, som er central for oplevelsen af det samlede miljø. Kulturmiljøets industribygninger kan i kraft af deres udformning være vanskelige at genanvende, og bygningerne er sårbare, hvis der ikke findes nye, langsigtede anvendelser. Kulturmiljøet er desuden sårbart overfor opfyld af dokker og bassinstrukturer samt ændringer af kranspor og andre identitetsgivende, enkeltstående elementer.

Nuværende sikring

- Omklædningsbygningen (Refshalevej 209) er udpeget som bevaringsværdig i kommuneplanen, men ikke i den gældende lokalplan.

Udviklingsmuligheder

Kulturmiljøet er beliggende i byudviklingsområdet Refshaleøen. Kulturmiljøet kan udvikles under hensyntagen til den fortsatte aflæselighed af 'stållinjen', den retvinklede struktur og det rumlige forløb langs Refshalevej samt øvrige kulturhistoriske spor såsom kranspor, dokker m.v. Kulturmiljøet rummer et stort potentiale for omdannelse af eksisterende bygninger og opførelse af ny bebyggelse indenfor de eksisterende strukturer og med respekt for disse. Desuden rummer kulturmiljøet større ubebyggede arealer uden bærende bevaringsværdier, som kan udvikles.

